HİRARİUM GÜNLÜKLERİ

Michael Hudson ile İran Savaşının Küresel Ekonomiye Etkileri Üzerine

Hazırlayan: İsmail Küçükbaşol, M.A. (Ph.D. Candidate)

Nisan 2026

Michael Hudson ile İran Savaşının Küresel Ekonomiye Etkileri

Url: https://www.youtube.com/watch?v=htokR5lYvv0

Erişim Tarihi: 19.04.2026

Michael Hudson Hakkında Kısa Bilgi

Michael Hudson, Amerikalı ekonomist, tarihçi ve yazardır. Missouri Üniversitesi-Kansas City'de ekonomi profesörü olarak görev yapmaktadır. Finansal sistem, borç ekonomisi, jeopolitik ve küresel ekonomi politik üzerine çalışmalarıyla tanınmaktadır. "Süper Emperyalizm", "Borcu Öldürmek" ve "Medeniyetlerin Çöküşü" gibi kitapların yazarıdır. Çalışmaları, özellikle finansallaşma, borç krizleri ve ABD'nin küresel ekonomik hegemonyasının mekanizmaları üzerine yoğunlaşmaktadır.

---

1. Giriş ve Savaşın Küresel Etkilerine Genel Bakış

Moderatör Glenn Diesen, Michael Hudson'ı İran'a karşı yürütülen savaşın küresel ekonomiyi nasıl etkilediğini tartışmak üzere programa davet etmektedir. ABD ekonomisinin ve artık sürdürülebilir bir temelden yoksun olan küresel ekonominin kötüleşen durumuna dikkat çekmekte, İran'a karşı savaşın bu tehlikeli semptomları şiddetlendirdiğini ve dünyanın bu savaştan sonra artık eski haline dönemeyeceğini belirtmektedir. Enerji ve gübre gibi kritik alanlarda savaşın çok boyutlu etkilerini sormaktadır.

Hudson, enerji, gübre ve petrol üreten ülkelerin diğer ihracatlarının tüm dünya için taşıdığı hayati önem nedeniyle bu savaşı tam olarak Üçüncü Dünya Savaşı olarak değerlendirdiğini ifade etmektedir. ABD borsasının son birkaç saatte bin puan yükselmesine ve Trump'ın İran'la anlaşma yapılabileceğine dair açıklamalarına rağmen, dünyanın sadece savaş öncesine değil, 19. hatta 18. yüzyıla dönmesinin mümkün olmadığını vurgulamaktadır. Bu savaşın sadece İran'da bir savaş olmadığını, ABD'nin petrolü kontrol ederek tüm dünya ekonomisi üzerinde bir boğma noktası (choke point) oluşturma çabası olduğunu belirtmektedir. İran'la savaşa girilmesinin nedeninin, bir ay önce Venezuela'yla savaşa girilmesi, Devlet Başkanı'nın kaçırılması ve Venezuela petrolünün ABD kontrolüne alınmasıyla aynı

olduğunu söylemektedir. ABD'nin dış politikasını, dünyaya petrol sevkiyatını kesme kabiliyetine dayandırmak için, ABD kontrolü dışında petrol ihraç eden herhangi bir ülkenin egemenliğini engellemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu nedenle İran, Venezuela ve Rusya'ya yaptırımlar uygulandığını, böylece ABD'nin müttefiklerinin sadece ABD'nin kontrol ettiği yerlerden petrol alabileceğini ifade etmektedir.

2. ABD'nin Petrol Kontrol Stratejisi ve Trump'ın Açık Söylemleri

Hudson, ABD'nin Hürmüz Boğazı'nı kontrol etmeye çalışmasının da aynı stratejinin bir parçası olduğunu belirtmektedir. Ancak Trump'ın askeri danışmanlarının, Hürmüz Boğazı'ndaki adaları ele geçirmeye çalışacak herhangi bir birliğin "oturan ördekler" haline geleceği ve bu durumun savunulabilir olmadığı konusunda kendisini uyardığını aktarmaktadır. Buna rağmen Trump'ın, savaşın gerçek amacının İran'ın atom bombası elde etmeye çalışmasıyla veya dış politikasıyla hiçbir ilgisi olmadığını, sadece Irak'ın petrolünü ele geçirmek istediği gibi İran'ın petrolünü de ele geçirmek istediğini açıkça söylediğini belirtmektedir. Tüm bu mücadelenin, ABD'nin tarifeler politikasında olduğu gibi, diğer ülkelere "Taleplerimize uymazsanız ekonominizde kaos yaratırız" mesajı vermek için petrol ve ihracatının kontrolünü kullanma girişimi olduğunu ifade etmektedir. ABD'nin 2003'ten beri OPEC ülkelerinin tamamının petrolünü kontrol altına alma çabasının son halkasının İran olduğunu, Irak, Suriye, Libya ve diğer petrol ihracatçılarının zaten kontrol altına alındığını vurgulamaktadır.

3. Ateşkesin Gerçekleşme İhtimali ve İran'ın Güvenlik Talepleri

Hudson, İran'ın fethedilmesine izin vermeyeceğini belirtmektedir. İran'ın petrol ihracatına yeniden izin vermeye ve ablukayı durdurmaya istekli olduğunu, ancak bunun için diğer ülkelerin kendi güvenliğini garanti etmesi gerektiğini söylediğini aktarmaktadır. İran'ın güvenlikten kastının, başta İsrail olmak üzere Orta Doğu'daki tüm ABD askeri üslerinin kalıcı olarak kaldırılması ve Avrupa, Japonya, Kore gibi ABD müttefikleri tarafından uygulanan tüm yaptırımların sona erdirilmesi olduğunu ifade etmektedir. ABD'nin bu talepleri kabul etmesinin, savaşı kaybettiğini itiraf etmesi anlamına geleceğini, ancak ABD bunu yapsa bile dünyanın artık eski haline dönemeyeceğini vurgulamaktadır. Petrol akışının kesintiye uğraması, Orta Doğu'dan gelen helyum ve gübre tedarikinin durması veya azalması nedeniyle, ne olursa olsun dünyanın 1930'lardaki Büyük Buhran'dan bu yana en ciddi depresyona gireceğini belirtmektedir. Borsanın toparlanmasını, sanki ABD ve İsrail'in eylemlerinin geri döndürülemez olduğu gerçeğiyle yüzleşemiyorlarmış gibi "çılgınca" olarak nitelendirmektedir.

4. ABD'nin Finansallaşmış Ekonomisinin Kırılganlığı ve Sıfır Faiz Politikasının Sonuçları

Diesen, Trump'ın seleflerine kıyasla daha açık sözlü veya dürüst olduğunu, Suriye'de, Venezuela'da ve şimdi İran'da açıkça "petrolünü istiyoruz" dediğini belirtmektedir. Enerji ticaretinin ABD finansal sistemine ne ölçüde bağlı olduğunu ve finansallaşmış bir ekonomide bir şeylerin ters gitmesi halinde ABD'de nelerin çözülebileceğini sormaktadır.

Hudson, Trump'ın politikasının önceki tüm Amerikan başkanlarının politikalarının devamı olduğunu ve hiçbir eski başkanın Trump'ı eleştirmediğini, hatta Alman liderlerin bile Trump'ı alkışladığını belirtmektedir. 2008'deki ipotekli konut kredisi çöküşünden bu yana finans sektörünün aşırı yük altında olduğunu ifade etmektedir. Obama yönetiminin çözümünün sıfır faiz politikası olduğunu, düşük faiz oranlarının bankaların gayrimenkule, hisse senetlerine ve tahvillere borç vermesini karlı hale getirdiğini ve teminatlarının değerini yükselttiğini anlatmaktadır. 2008'den bu yana Amerikan ücret seviyelerinin tamamen sabit kaldığını, Amerikalıların yüzde 40'ının hiçbir tasarrufu bulunmadığını, tüm servet artışının finansallaşmış bir büyüme olduğunu vurgulamaktadır. Düşük faiz oranlarının, Blackstone gibi büyük firmaların bankalardan yüzde 1 gibi çok düşük faizlerle borçlanıp şirketleri satın alarak "şifikasyon" (shifification) olarak adlandırılan bir süreçle bu şirketleri borçlandırarak finansal getirileri maksimize etmelerine yol açtığını belirtmektedir. Hudson, bunun devasa bir ters finansal piramit yarattığını, Federal Rezerv'in bankalara, bu teminatlara dayanarak muazzam krediler sağladığını ifade etmektedir. Yaratılan paranın tüketici fiyatlarını değil, varlık fiyatlarını şişirdiğini, sistemin bir Ponzi şemasına dönüştüğünü söylemektedir. Ancak şimdi 30 yıllık ipotek faizlerinin yüzde 5'in, 10 yıllık Hazine tahvillerinin yüzde 4,5'in üzerine çıkmasıyla sıfır faiz döneminin aniden sona erdiğini ve bu kredilerin döndürülememesi halinde temerrütlerin başlayacağını, bunun da depresyon anlamına gelen üstel daralmayı tetikleyeceğini vurgulamaktadır.

5. Uluslararası Sistemin Tepkisi ve Avrupa'nın Ekonomik İntiharı

Diesen, diğer büyük güçlerin bu savaştan nasıl etkilendiğini, ABD'nin sadece İran'ı değil, Rusya'nın deniz koridorlarını da hedef aldığını, Çin'in kendi enerji erişiminin hedef alınmasından endişe ettiğini belirtmektedir. Uluslararası sistemin bu duruma nasıl uyum sağladığını sormaktadır.

Hudson, uluslararası sistemin uyum sağlamadığını, aksine çöktüğünü ifade etmektedir. Avrupa'nın Mayıs ayına kadar Rus petrol ve gazını ithal etmeyi durduracağını açıkladığını, Rusya'nın ise gazını ve petrolünü başka ülkelere satmakta hiçbir sorun yaşamadığını belirtmektedir. Avrupa'nın Rusya'ya yönelik yaptırımları takip ederek ekonomik intihar ettiğini, özellikle Almanya'nın Rus gazını kesmesinin sonuçlarını gördükten sonra tüm Avrupa'nın Almanya gibi görünmeye başlayacağını vurgulamaktadır. Ayrıca NATO üyesi olmayan

Ukrayna'nın, Macaristan ve Çekya'ya giden boru hattı gazını keserek bir NATO ülkesine fiilen savaş ilan ettiğini ve NATO'nun saldırganı desteklediğini belirtmekte, NATO ve Avrupa Birliği'nin tüm bunlardan nasıl sağ çıkabileceğini anlamadığını ifade etmektedir. Ekonomik krizin hükümetleri bütçe açığı sınırlamalarını ihlal etmeye zorlayacağını, Almanya'da Merz'in yaşam standartlarının düşürülmesi ve sosyal harcamaların kısılarak askeri harcamaların artırılması gerektiğini söylediğini aktarmakta ve bunu "çılgınca" olarak nitelendirmektedir.

6. "Gerileme" Değil "Çöküş": Sistemik Bir Değişim

Diesen, 1970'lerden beri literatürde tartışılan "iyi huylu hegemon" kavramına ve hegemon gerilediğinde neler olacağına dair öngörülere değinmektedir. Hudson, "gerileme" (decline) kelimesinin yetersiz olduğunu, bunun bir iş döngüsü gibi iniş çıkış olmadığını, bir "çöküş" (crash) olduğunu vurgulamaktadır. Yavaş bir gerileme değil, ani ve sistemik bir değişim yaşandığını belirtmektedir. Amerikan gücünün sonunun dışarıdan değil, bizzat ABD'nin kendi çıkarlarını diğer tüm ülkelerin çıkarlarına karşıt konumlandırmasından kaynaklandığını ifade etmektedir. ABD'nin kendi imparatorluğunu kendi elleriyle sona erdirdiğini söylemektedir. Trump'ın son günlerde Avrupa'ya "Petrol istiyorsanız neden donanmanızı Basra Körfezi'ni açmaya göndermiyorsunuz? Bu bizim savaşımız ama sizin sorununuz" dediğini aktarmakta ve bunun ABD'nin dünyanın geri kalanına karşı ne kadar düşmanca bir pozisyon aldığının göstergesi olduğunu belirtmektedir. "Otokrasi" olarak adlandırılan ülkelerin aslında bu saldırıya direnecek kadar güçlü ülkeler olduğunu vurgulamaktadır. Eski trendlerin ve bağlantıların oluşturduğu matrisin sona erdiğini, yeni bir dünyanın yapılanmaya çalıştığını, ancak alternatif bir uluslararası para fonu, dünya bankası, Birleşmiş Milletler ve hatta askeri güç ihtiyacı üzerine yeterince düşünülmediğini belirtmektedir.

7. Enerji ve Gübre Kıtlığının Dalga Etkileri ve Gıda Güvenliği

Diesen, enerji ve gübre kıtlığının dalga etkilerinin nasıl izlenebileceğini sormaktadır. Hudson, gübre olmadan mahsul veriminin düşeceğini, fiyatların yükseleceğini ve piyasaların işleyişi gereği en çok parası olanların kalan mahsulleri satın alabileceğini belirtmektedir. ABD'de çiftçilere benzin yapımında kullanılmak üzere mısır yetiştirmeleri için sübvansiyon verilmesinin çılgınlık olduğunu, bu çiftçilerin nüfusu beslemek için gıda mahsulü yetiştirmesi gerektiğini söylemektedir. Dünya genelinde gıdada kendi kendine yeterliliğin öneminin anlaşılacağını, ABD'nin gıda, petrol, gübre ve diğer her şeyi silah olarak kullanmasına karşı ülkelerin kendilerini korumak zorunda kalacağını ifade etmektedir. Afrika için açlık uyarıları yapıldığını, Latin Amerika'daki büyük ülkelerin tarım açısından nispeten iyi durumda olacağını, ancak Afrika'nın Dünya Bankası destekli çarpık monokültür ekonomileri nedeniyle asıl sorunu yaşayacağını vurgulamaktadır. Kendi kendine yeterliliğe dönüşün, uluslararası iş bölümüne

dönüşten daha uzun süreceğini, tüm ekonomik büyüme felsefesinin değişeceğini belirtmektedir.

8. İngiltere'nin Sanayisizleşme Çıkmazı ve Kapanış

Diesen, ABD'nin müttefiklerinin stratejik özerklikten yoksunluğunun şok edici olduğunu, özellikle Avrupa'nın bu konuda çarpıcı bir örnek teşkil ettiğini belirtmektedir. Hudson ise özellikle İngiltere'ye dikkat çekmektedir. Margaret Thatcher ve Tony Blair dönemlerinde muhafazakar ve işçi partilerinin birlikte İngiltere'yi sanayisizleştirdiğini, Kuzey Denizi petrol rezervlerinin de tükenmekte olduğunu belirtmektedir. İngiltere'nin ithalatını karşılamak için dünyaya ne sunabileceğini sorgulamakta ve neoliberal ekonomiyi takip edip sanayisizleşen bu ülkelerin şimdi ne yapacaklarını sormaktadır.

Diesen, 1990'lardaki "tarihin sonu" konsensüsünden bugünkü devasa krize gelinmesinin şaşırtıcı olduğunu, birçok kişinin İran savaşının bu zayıf temelleri daha da kötüleştireceği konusunda uyarıda bulunduğunu ancak gelinen noktanın ortada olduğunu belirterek Hudson'a teşekkür etmektedir. Hudson ise büyük sorular hakkında konuşma fırsatı verdiği için teşekkür etmektedir.